

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMÂNĂ DE ALBA IULIA ȘI SIBIU

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Un cm² 60 bani pentru odată; dacă se publică de mai multe ori se dă rabat corespunzător. Insertiunile se adresează ADMINISTRĂȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, strada 1 Mai nr. 35.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA

se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază. — Scrisorile nefrancate se refuză.

ABONAMENTUL:

Pe un an: 24 lei
Pe 6 luni: 12 lei
Pe 3 luni: 6 lei

Dovezi arheologice despre răspândirea creștinismului în Dacia

După retragerea legiunilor romane din Dacia, în timpul împăratului Aurelian (271), ea a rămas un timp în stăpînirea goților, iar după plecarea lor s-au așezat aici rînd pe rînd hunii, gepizii și avarii. Partea de sud a Munteniei și a Olteniei a fost reocupată însă pentru o scurtă perioadă de timp de împăratul Constantin cel Mare (306—337).

După retragerea legiunilor romane din Dacia, dar mai ales după promulgarea edictului de la Milan (313) de către Constantin cel Mare, creștinismul s-a putut răspîndi liber în Dacia, cîștigînd tot mai mulți daco-romani pentru noua învățătură a lui Hristos. Răspîndirea creștinismului pe teritoriul de azi al Patriei noastre e confirmată, între altele, și de numeroase mărturii arheologice. Dintre acestea, amintim cîteva obiecte paleocreștine din cele mai reprezentative.

În 1775 s-a descoperit în satul Biertan pe Tîrnave (azi în jud. Sibiu) o tăbliță votivă (donarium) de bronz. Este formată dintr-un mic disc cu diametrul de 19,5 cm, cu monogramul lui Hristos în interior, compus din literele grecești XP=Hr(istos). De acest disc aîrnă, printr-o verigă, o tăbliță dreptunghiulară, lungă de 32,5 cm și înaltă între 12,6 și 13,2 cm. Pe placă este săpată o inscripție în limba latină: „Ego Zenovius votum posui”, adică: Eu Zenoviu am pus ofrandă (făgăduință, danie). În partea de jos a tăbliței, o altă verigă permitea să se atîrnie de ea un alt obiect, probabil o candelă. Inscripția este din secolul IV, lucru dedus și din forma literelor, dar și din monogram, care se foloseau mai ales de la începutul secolului IV, din epoca lui Constantin cel Mare. Tăblița se păstrează azi în Muzeul Brukenthal din Sibiu.

În prima jumătate a secolului trecut s-a găsit la Turda (numită în epoca romană Potaissa) o pietricică de onix, aproape ovală, de mărimea unei pietre de inel, de 1,3×1,1 cm, cunoscută sub numele de „gema de la Potaissa”. Pe această pietricică este sculptată scena Bunului Păstor. Pe un mic postament e un bărbat în picioare, îmbrăcat în tunică, cu o oaie pe umeri, iar la picioarele sale un miel, cu privirea în sus. În stînga e un copac cu două crengi înclinate deasupra păstorului, iar pe o ramură o pasăre. În dreapta e o corabie din care cade un om în apă înaintea unui monstru marin. Symbolismul acestei scene este ușor de explicat: bărbatul este Păstorul cel Bun cu oaia pe umăr, avînd alături pomul vieții, pasărea este Duhul Sfînt, iar bărbatul aruncat din corabie este Iona înghițit de chit. În jurul corăbiei se află — în grecește — criptograma creștină: ΙΧΘΥΣ (Ιησους Χριστος Θεος υιός Σωτηρ), adică Iisus Hristos Fiul lui Dumnezeu, Mîntuitorul (iar cuvîntul Ιχθους înseamnă pește, unul din simboalele creștine din primele secole). Și această gemă este tot din secolul IV, căci astfel de gemă au început să se lucreze din timpul lui Constantin cel Mare. Este un exemplar destul de rar, pe care se găsesc la un loc atîtea scene, fiind și de o minunată execuție tehnică. Gema se păstra în 1847 în colecția unui învățat ungar din Lunca, lângă Turda, de unde a dispărut, poate în cursul revoluției din 1848, încît azi o cunoaștem numai din descrierile și desenele unor contemporani.

Tot în Transilvania s-a găsit o altă gemă, fără să cunoaștem locul descoperirii, păstrată azi în Muzeul național ungar din Budapesta. Este tot de dimensiuni reduse (1×0,8 cm). Pe un mic postament stă Bunul Păstor îmbrăcat în tunică, purtînd un miel pe umeri, țînîndu-i pi-

cioarele cu mîna dreaptă, iar jos, la dreapta și la stînga, cîte un miel în picioare. Deasupra capetelor celor doi miei se află cîte un pește așezat vertical. În stînga păstorului se află un copac cu mai multe crengi.

În 1927 s-a descoperit la Cluj (fosta Napoca romană) un monument funerar păgîn și anume o lespede de piatră cu inscripția: „D(is) M(anibus) și O(pto) s(it) t(ibi) t(erra) l(evis)”, adică „Zeilor Mani” și „doresc să-ți fie țărîna ușoară”. Lespedea a fost folosită mai tîrziu de un creștin ca bază a unui sicriu de piatră, cînd partea cu inscripția a fost așezată în jos. Cu prilejul acestei întrebunțări, a săpat o cruce în mijlocul pietrei, în litera O din vechea inscripție. Acest lucru s-a petrecut în secolul IV.

Din Transilvania provin și cîteva opaite de lut cu caracter creștin, avînd imprimate pe ele crucea. Astfel de opaite se păstrează în Muzeul Brukenthal din Sibiu (două), în Muzeul din Alba Iulia (două), în Muzeul din Oradea (descoperit probabil la Turda), în Muzeul arheologic din Cluj (descoperit în împrejurimile Dejului). De proveniență creștină nesigură este un opaite de lut găsit în Mercheasa. Îngă Rupea, azi în Muzeul Brukenthal.

Cîteva obiecte paleocreștine s-au descoperit și în Banat. Între ele se remarcă un inel de aur găsit în 1841 în tencuiala zidului împrejmuit al bisericii românești din Băile Herculane, azi în Muzeul din Viena, pe care e săpat un delfin, iar deasupra lui un păun, simboale specific creștine. E socotit de proveniență orientală, din secolele III—IV. Tot în Banat s-a găsit un inel de bronz în formă de cruce, în riul Caraș, un inel de bronz cu cruce în Sacoșul Turcesc, lângă Timișoara, un opaite de bronz în formă de pește la Lipova, un capac de lut cu cruce la Tibiscum (Jupa), precum și alte cîteva obiecte în Banatul jugoslav.

În Oltenia cele mai de seamă urme paleocreștine s-au descoperit la Sucidava, azi Celei, pe Dunăre, la 3 km de orașul Corabia. Sucidava — însemnat centru comercial și militar — a rămas în stăpînirea romană chiar și după părăsirea Daciei de către Aurelian. Sub Constantin cel Mare a devenit o mare bază militară, din care a pornit expediții victorioase împotriva populațiilor din Dacia, recucerind zona de cîmpie a Olteniei și Munteniei de azi. În 447 a fost distrusă de hunii comandați de Atila. În primii ani de domnie ai lui Justinian I, împăratul Bizanțului (527—565) se începe refacerea Sucidavei. Peste scurt timp, prin anii 599—600, are loc ultima ei distrugere, pricinuită de avarii.

În apropierea zidului cetății romane, s-au scos la iveală, în cadrul săpăturilor arheologice din 1946 și 1947, resturile unei bazilici, adică a unui lăcaș de închinare creștin, din secolele V—VI, cea mai veche bazilică în nordul Dunării. Este o clădire lungă de 20,90 m și lată de 10,20 m. Se compunea dintr-o navă, o sală patralateră la intrare și dintr-o absidă semicirculară (altar). S-au identificat și urmele unui postament patralater din zidărie, deasupra căruia se înălța amvonul din lemn. Mai tîrziu, pe aripa sudică a bisericii, s-au adăugat două cămăruțe din zidărie, pe care le putem identifica cu un diaconicon, unde se păstrau veșmintele preoțești și diferite obiecte de cult. S-au descoperit și cîteva obiecte creștine, precum și trei morminte în interior și alte trei în exterior. În apropierea al-

(Continuare în pag. 2)

Sf. Grigorie Dialogul

O Liturghie specială, care ne încălzește parcă sufletele în chip deosebit, o auzim săvîrșindu-se în fiecare miercuri și vineri din postul Sf. Paști. Este vorba de Sf. Liturghie a darurilor mai înainte sfințite a Sf. Grigorie Dialogul. Parcă legată de această Sf. Liturghie este și sărbătoarea Sf. Grigorie în Biserica noastră, în 12 martie din fiecare an.

Amîndouă aceste fapte ne dau prilej potrivit să zăbovim puțin asupra acestui Sf. Părinte al Bisericii creștine.

Sf. Grigorie, supranumit cel Mare, pentru strălucirea faptelor sale, s-a născut pe la anul 540 dintr-o familie romană, fiind după cum se crede unicul fiu al părinților săi Gordian și Silvia. După terminarea studiilor de gramatică, retorică, filozofie și dreptul civil și canonic, pe la anul 572—573 a ajuns pretor al orașului Roma. După anul 574 renunță la această funcție, cînd își vîndu moștenirea de la părinți, ajută pe săraci și înființă șapte mănăstiri, transformînd în mănăstire chiar și casa părintească din Roma, unde intră și el ca monah, ducînd o viață călugărească aleasă.

În anul 579 papa Pelagiu II îl hirotonește diacon pe Sf. Grigorie și-l trimite apocrisiar (un fel de ambasador) la Constantinopol, la curtea împăratului Tiberiu II, unde a rămas pînă în anul 585, cînd se întoarce la mănăstirea sa. În anul 590, după moartea papei Pelagiu II, credincioșii, care se împărțiseră adesea din dărnicia sa, l-au ales patriarh sau papă al Romei. În această calitate a fost un mare organizator înăuntru și în afara Bisericii. A căutat să fie tot timpul cît mai aproape de inimile credincioșilor, pentru a căror ridicare socială a luptat. Sf. Grigorie moare la anul 604.

Sf. Grigorie Dialogul a avut un mare rol în încreștinarea anglosaxonilor. Creștinismul prin excelență este iubire, este o iubire față de om, pe care Sf. Grigorie a aplicat-o prin răscumpărarea sclavilor cărora le-a redat libertatea, îngrijindu-se mai departe de soarta lor, prin educarea lor și punerea lor în slujba societății. Istoria ne relatează faptul că Sf. Grigorie cu 40 de solavi răscumpărați și încreștinați a ajuns să convertească la creștinism pe anglosaxoni. Un istoric scrie undeva în legătură cu acest fapt: „Cucerirea Britaniei dă mai multă glorie lui Grigorie decît lui Cezar. Lui Cezar i-au trebuit 6 corpuri de armată, lui Grigorie numai 40 de călugări”.

Scrierile Sf. Grigorie Dialogul au un caracter practic. În „Carte de conducere pastorală”, pe care a împărțit-o în patru capitole, Sf. Grigorie Dialogul se adresează păstorilor de suflete și duhovnicilor, arătînd cît de înaltă este demnitatea slujbei preoțești și cît de mari sînt greutățile împreunate cu această slujbă. În predicarea cuvîntului și în călăuzirea sufletelor, preotul trebuie să dovedească foarte mult tact și foarte mare iscusință, deoarece conducerea sufletelor este „arta tuturor artelor”. Pentru ca propovădirea preotului să fie rodnică, el trebuie să aibă o viață morală ireproșabilă. Așa de mult — zice Sf. Grigorie Dialogul — trebuie să întrecă faptele păstorului pe acelea ale simplilor credincioși, pe cît de mult întrece viața păstorului pe aceea a turmei. În predicarea cuvîntului dumnezeiesc, trebuie să existe o anumită varietate „căci nu pentru toți credincioșii se potrivește aceeași îndemnare, deoarece nu toți sînt stăpîniți de aceleași deprinderi. De multe

(Continuare în pag. 3)

Tilcurile Bunei Vestiri

Sărbătoarea Bunei Vestiri este de mare însemnătate, nu numai pentru că prin ea se anunță Vestea cea bună care, după ce se va împlini în latura ei trupească, se va preface în cuvânt auzit, răspinzându-se pînă la marginile pămîntului, ci și pentru că din urarea pe care o face îngerul smeritei fecioare din Nazaretul Galileii, noi putem desluși măcar o fărîmă din abisul de taină care învăluie ființa și misiunea Pururea Fecioarei Maria, în opera de mîntuire săvîrșită în lume de Fiul ei, Domnul nostru Iisus Hristos. La lumina acestor cuvinte, care atribuie Sf. Maria o anumită „plinătate” de dar, vom căuta să desprindem foarte pe scurt învățătura Bisericii despre Aceea pe care o vom privi pe rînd, mai întîi ca maică, apoi ca făptură vrednică de a fi cinstită mai presus decît toți sfinții, din partea tuturor credincioșilor.

Potrivit principiului teandric al întrupării, firea omenească și cea dumnezeiască a lui Hristos sînt în același timp neamestecate și nedespărțite.

Ca născătoare a Fiului lui Dumnezeu în timp, Sf. Maică a născut cu adevărat o făptură omenească, un fiu a cărui existență istorică este incontestabilă, căci dacă n-ar fi existat el, nici creștinismul n-ar exista. De altfel prezența istorică a lui Hristos a fost consemnată nu numai de Evanghelii, și de opera misionară a Sf. Apostoli și a urmașilor lor imediați, ci chiar și de documentele profane ale vremii.

Precauția de a accentua rolul de născătoare de om al Fecioarei Maria a trebuit să fie luată mai ales împotriva dochetilor care susțineau: „Corpul vizibil al lui Iisus nu este decît o umbră, sau o fantomă”. Marcion, corifeul rătăcirii dochetiste, în Evanghelia după Luca, falsificată de el, pretindea că: „Iisus nu s-a născut, ci s-a coborît din cer, la Capernaum, în Galileea, în al 15-lea an al domniei lui Tiberiu Cezar”. Impotriva acestor izvodiri Biserica aduce în ziua de Buna Vestire ca mărturie, pe însăși aceea care l-a zămislit și după ce l-a născut, „l-a înfășat și l-a culcat în iesle”, hrănindu-l și crescîndu-l nu ca pe o nălucă, ci ca pe un prunc adevărat, căruia Magii i-au adus închinare, pe care dreptul Simeon l-a ținut în brațe și la binecuvîntat, care în templu la 12 ani a uimit cu înțelepciunea Sa pe mai marii sinagogii din Ierusalim, care apoi s-a botezat în Iordan de la Ioan, pentru ca după o viață cu adevărat omenească, plină de copleșitoare osteneli, dar plină și de o clocotitoare revărsare de dragoste și har, să sufere pentru noi moartea pe cruce, pentru ca în sfîrșit prin înviere să ni se descopere în toată plinătatea puterii Sale dumnezeiești, ca stăpîn al vieții și al morții, ca unul care într-adevăr este născut: „din mamă fără de tată și din Tată fără de mamă”.

Pentru toate acestea noi îi dăm Pururea Fecioarei Maria o cinstire deosebită. O cinstim pentru că pe Dumnezeu îl laudăm și într-o sfinții Săi și pentru că însuși îngerul i s-a închinat ca celei „plină de dar”. O cinstim pentru că sălînd pruncul în pîntecele Elisabetei aceea a proorocit zicînd: „Binecuvîntată ești tu între femei și binecuvîntat este rodul pîntecelui tău. Și de unde mie aceasta, să vină Maica Domnului meu la mine”. Și iarăși o cinstim pe Fecioara Preacurată pentru că ea însăși a proorocit despre sine: „Iată de acum mă vor ferici toate neamurile. Că mi-a făcut mărime mie Cel Puternic și sfințit este numele Lui”.

Dar cum am putea să nu cinstim pe aceea care s-a sfințit prin chiar faptul că a purtat în pîntecele ei plîpînd rugul cel nears al Dumnezeirii, pe aceea pe care însuși Fiul lui Dumnezeu a prețuit-o și a cinstit-o ca pe o Maică iubită a Sa? De aceea, cu desăvîrșită îndreptățire putem striga: Bucură-te, ceea ce cu adevărat vrednică de o deosebită cinstire ești, Prea Sfință Născătoare și Pururea Fecioară Maria, Maica Dumnezeului nostru!

Se pune totuși întrebarea: Oare faptul că este „mai cinstită decît Heruvimii și mai mărită, fără de asemănare, decît Serafimii” nu scoate cumva pe Sf. Fecioară din legăturile ei firești cu neamul omnesc, fiind zămislită, ca și Fiul ei, în afară de cercul de foc al păcatului strămoșesc? În nici un loc din Sf. Scriptură nu ni se pomenește așa ceva și nici Sf. Tradiție a Bisericii celei una, sfință, sobornicească și apostolească, nu ne-a păstrat vreodată urmă că vreunul din cei vechi ar fi învățat la lumina zilei, o astfel de tirznică dogmă. Noi știm sigur doar atît că nici o făptură omenească nu poate scăpa de urmările păcatului strămoșesc, căci dacă așa ceva ar fi posibil, Jertfa de pe Cruce a Mîntuitorului ar fi dovedită ca zadarnică.

De fapt împrejurarea că Fecioara a fost născută sub osînda păcatului strămoșesc nu scade cu nimic negrăita frumusețe a neprihănirii ei, dimpotrivă, o înalță și mai mult pe culmile vredniciei atît în fața oamenilor, cît și în fața lui Dumnezeu. Căci dacă din capul locului ar fi fost scutită de plata primului păcat, care este moartea, neprihănirea ei n-ar mai fi purtat pecetea și a unei strădăni personale, ci ar fi fost numai spre lauda marelui purtări de grijă a lui Dumnezeu față de noi oamenii.

Fecioara Maria s-a născut sub osînda păcatului și numai după Buna Vestire, adică după zămislirea Fiului ei, a fost luată sub ocrotirea specială a Duhului Sfințit, după cuvîntul îngerului care zice: „Duhul Sfințit va pogori peste tine și — se înțelege că tot din acel moment — puterea Celui Preainalt te va umbri”.

Indrăznesc să afirm că Fecioara trebuia să se nască în întunericul păcatului strămoșesc, pentru că, dacă principial, în chibzuința veșnică a Sf. Treimi, Cerul a stabilit că o Fecioară va dăruie pe Prințul Iertării neamului omnesc, pe planul istoric, al împlinirilor concrete, care să fie, anume, acea Fecioară, trebuia să hotărască Pămîntul. Desigur, multe fecioare virtuoză s-au arătat în Izrael, totuși nici una n-a fost găsită vrednică să dea trup Cuvîntului celui fără de moarte al lui Dumnezeu, în afară de Fecioara din Nazaret. Văzînd neprihănirea ei îngerească, Cerurile au săltat de bucurie că s-a plinit vremea cînd Unul din Treime are prilejul să coboare pe pămînt, între cei păcătoși, fără a se întina de păcat și să ia trup, fără a se robi legilor păcatului.

Astfel, putem considera că ceea ce a fost Jertfa de pe Golgota a Domnului în fața Tatălui, a fost neprihănirea Mariei în fața Fiului, înduplecîndu-l să-și pună în aplicare, atunci și nu altădată, planul cel veșnic de mîntuire a neamului omnesc. Ea a reprezentat în fața Dumnezeirii o sinteză a omenirii dăruindu-i pentru întrupare ceea ce omenirea a avut, avea și putea să aibă mai bun. De aceea Mîntuitorul, dînd-o în grija Apostolului iubit, prin cuvintele: „Iată mama ta”, prin aceasta a dăruit-o din nou pămîntului, făcînd din ea Maica iubitoare a tuturor celor care, ca și Sf. Ioan, o vor primi ca Mamă, i se vor ruga cu credință și vor cere mijlocirile ei în Fața Fiului Ceresc. Prin aceasta și prin multe altele ea se ridică la rangul de adevărat simbol al Bisericii. Căci precum Fecioara nu este numai născătoare după trup a Fiului lui Dumnezeu, tot așa și Biserica deși se află printre noi și e formată din noi toți la un loc, este totuși mai presus de noi, ascunzînd în sinul ei prezența tainică a lui Hristos. De asemenea după cum Maria Maica lui Dumnezeu a născut lumii pe Hristos, tot așa Biserica permanent creiază sfinți, născîndu-l pururea pe Hristos în lume, în fiecare dintre noi, năzuind să ne crească pînă la statura duhovnicească a lui Hristos, multiplicînd astfel peste veacuri misterul negrăit al întrupării Domnului în Biserica.

Înțelepții de închinarea îngerului, să înconjurăm cu dragoste pe Pururea Fecioara și nă ne rugăm neîncetat zicînd: „Bucură-te ceea ce ești plină de dar, Domnul este cu tine. Binecuvîntată ești tu între femei și binecuvîntat este rodul pîntecelui tău. Că ai născut pe Mîntuitorul sufletelor noastre, Marie, Maica lui Dumnezeu, roagă-te pentru noi păcătoșii acum și în ceasul morții noastre”. *Preot Ioan Opris*

Dovezi arheologice despre răsplîndirea creștinismului

(Urmare din pag. 1)

tarului, într-o groapă, s-a făcut o altă descoperire prețioasă și anume un fragment de amforă din lut gălbui, pe care se află o altă inscripție grecească: „Maria a născut pe Hristos Fiul lui Dumnezeu”, precum și numele preotului Lukonochos, fiul lui Lykatios. Acesta este numele celui mai vechi preot cunoscut în Dacia Traiană, slujitor al bisericii din Sucidava, prin secolul VI. Săpăturile din restul cetății au dus la descoperirea altor amfore, opaițe cu toarta cruciformă, cruciulițe de bronz etc.

Toate aceste descoperiri arheologice arată că orașul Sucidava a devenit cu timpul și un însemnat centru creștin. Aici vor fi trecut Dunărea numeroși misionari din Răsărit, mai ales că orașul Oescus, situat chiar în fața Sucidavei, peste Dunăre, avea și un episcop. Bazilica de la Sucidava a fost destinată în primul rînd nevoilor spirituale ale garnizoanei locale, dar ea va fi avut un rol însemnat și în întărirea creștinismului în nordul Dunării.

Alte urme creștine în Oltenia s-au descoperit la Romula (azi Reșca, în apropiere de Caracal),

între care se remarcă un opaiț creștin din secolul IV.

Foarte multe bazilici și obiecte vechi creștine (sec. IV—VI) s-au descoperit în Dobrogea, pe atunci Scythia Minor. Dintre cele aproximativ 70 de inscripții creștine din secolele IV—VI, cunoscute pînă acum în Dobrogea — mai ales pe monumente funerare — mai mult de jumătate provin de la Tomis (Constanța), metropola provinciei, iar restul de la Callatis (azi Mangalia), Histria (azi Istria), Axiopolis (azi Hinog, lângă Cernavodă), Tropaeum Traiani (azi Adam Clisi), Ulmetum (azi Pantelimonul de Sus). Dinogetia (azi Biserița-Garvăn, în dreptul orașului Galați) și din alte părți. Majoritatea se păstrează la Muzeul Național de Antichități din București, unde au fost aduse începînd cu ultimele decenii ale secolului trecut, prin strădaniile cunoscătorilor arheologi Grigore Tocilescu, Vasile Pîrvan și D. M. Teodorescu. Cam un sfert din ele sînt în limba latină, restul în limba greacă, limbă vorbită mai ales de populația din centrele urbane de pe țărmul Mării Negre. Creștinii menționați în inscripții aparțin tuturor straturilor sociale: soldați, negustori, magistrați, funcționari, ofițeri, slujitori ai Bisericii.

Toate aceste inscripții sînt însoțite de semnul crucii, de monogramul lui Hristos, precum și de unele reprezentări simbolice caracteristice artei paleocreștine: peștele, porumbelul, frunza de palmier ș. a.

Dintre obiectele creștine din Dobrogea amintim o gemă, descoperită la sfîrșitul secolului trecut și ajunsă în British Museum din Londra. Conține cunoscutul cuvînt simbolic: **IXΘΥΣ** precum și reprezentarea lui Hristos răstignit pe cruce între cei 12 apostoli. Datează de prin sec. V—VI. Un alt obiect de valoare este un disc de argint aurit (cu diametrul de 61 cm), care aparține episcopului Paternus din Tomis, rețăcut de el în jurul anului 518, după cum ne arată o inscripție în limba latină. Are monogramul XP, precum și literele A—Ω. Răpît și îngropat se pare de avari în regiunea Poltavei din Ucraina, a fost descoperit întimplător în anul 1912 și dus la Muzeul Ermitaj din Leningrad, unde se află și azi. Mai amintim apoi trei ulcioare cu reprezentarea Sfîntului Mina, diferite opaițe, plumburi comerciale cu reprezentări creștine etc.

În centrele vechi romane și grecești din Dobrogea în care s-au făcut cercetări, au fost identificate ruinele a peste 20 de bazilici paleocreștine. Astfel, în Tomis s-au descoperit în ultimii ani ruinele a patru bazilici din sec. IV—VI, încă nestudiate. La Tropaeum Traiani s-au dezgropat cinci bazilici, dintre care patru în interiorul cetății, iar a cincea, de cimitir, în afara incintei. Cea mai însemnată dintre ele este bazilica de marmură, numită așa din cauza materialului întrebunțat pentru reconstituirea ei în timpul lui Justinian. Zidirea ei a început încă pe la mijlocul secolului IV, sub împăratul Constantin. Tot atît de însemnată este și bazilica în formă de T sau cu transept. Este cea mai lungă (33,80 m) și poate cea mai renumită dintre lăcașurile de cult din sec. VI din Tropaeum, datorită și unei cripte cu moaște sfinte în interiorul ei. Amîndouă prezintă asemănări izbitoare cu bazilicile din Tesalonica și Filipi, deci aceste două vechi centre creștine au influențat arta bisericească de aici.

Săpăturile arheologice de la Histria au scos la lumină ruinele a patru bazilici, toate din sec. V—VI, între care și una cu criptă.

La Dinogetia s-au descoperit ruinele unei bazilici din sec. IV—VI, cu cîteva resturi de tenucială purtînd urme de pictură cu roșu, albastru închis și castaniu.

Alte trei bazilici s-au dezgropat la Troesmis (azi Iglîța, pe Dunăre), apoi cîte două la Noviodunum (azi orașul Isaccea), Axiopolis și la Argamum și cîte una la Callatis (împreună cu un cimitir din sec. V—VI), Ulmetum și Ibida (azi Slava Rusă). La Ibida întîlnim singura bazilică cu trei abside la răsărit. În ultimul timp s-a mai descoperit o bazilică în apropierea satului Pîrjoaia, în SV Dobrogei, pe malul drept al Dunării, care datează tot de prin sec. IV—VI, una din cele mai mari bazilici ale Dobrogei (25,50 × 11,35 m), cu o absidă semicirculară (altar, naos și pronaos).

Din simpla înșirare a acestor mărturii arheologice se poate ușor desprinde constatarea că în secolele IV—VI creștinismul prinsese rădăcini adînci în Dacia Traiană și Scythia, avînd legături strînsse cu Răsăritul creștin. Toate aceste monumente și obiecte sînt apoi mărturii grăitoare ale continuității populației daco-romane pe teritoriul de azi al Patriei noastre.

Mircea Păcurariu

Tatăl nostru

„Voi toți sinteți frați“ (Matei 23, 8).

Nu asupra atotcuprinzătoarei rugăciuni „domnești“ vom zăbovi în chip special în aceste rânduri, ci asupra citorva semnificații sau învățături pe care le putem desprinde din primele cuvinte ale ei, care, de altfel, i-au și dat numele. Aceste gânduri ne sînt prilejuate cu deosebire de „Ziua internațională pentru eliminarea discriminării rasiale“, proclamată pentru 21 martie de către sesiunea din 1966 a Organizației Națiunilor Unite.

Meditînd puțin asupra cuvintelor „Tatăl nostru“, în fața minții ni se deschide minunata imagine a uriașei familii pe care o constituie toată suflarea omenească de pe planeta noastră.

Intr-adevăr, potrivit învățaturii noastre creștine, omenirea întregă formează o mare familie, provenind din protopărinții Adam (ce se tilcuiește „om“) și Eva (care înseamnă „viață“), toată această imensă familie trăind sub razele binefăcătoare ale aceleiași providențe divine, a purtării de grijă a aceluiași Părinte ceresc, Ziditorul a toate, Tatăl nostru al tuturor. De aceea — spune un Sf. Părinte — „aerul, soarele, apa, pămîntul, cerul, marea, lumina, stelele pe toate acestea Dumnezeu le împarte tuturor deopotrivă, ca unor frați. Ochii de asemenea i-a făcut tuturor la fel, trup la fel, suflet la fel, aceeași făptură la toți deopotrivă“.

Deosebirile de culoare, de limbă, de viață etc. constituie deci amprenta împrejurărilor istorice și a influențelor geografice prin care fiecare ramură mai mare sau mai mică omenească a trecut în cursul mileniilor. Prin urmare nu există „rasă superioară“ sau „rasă inferioară“, ci prin vinele tuturor oamenilor curge același singe uman, de aceeași nobilă calitate. Provenind din aceeași pereche și avînd același Ziditor, toți oamenii, fără deosebire, au aceeași structură trupească, au aceeași zestre sufletească, aceeași capacitate de gîndire și simțire umană, aceeași putere de creație, aceeași inexprimabilă sau negrăită valoare.

„Voi toți sinteți frați“ — ne învață direct și limpede Mîntuitorul Iisus Hristos, iar „finta tuturor minunilor și a tuturor patimilor Sale — după talmăcirea Sf. Ioan Gură de Aur — a fost strîngerea tuturor într-un singur mînunchi“, reamintirea, parcă ar vrea să ne spună, obîrșiei noastre comune, povățuirea de a ne privi și, mai ales, a ne trata ca frați unii pe alții.

Sf. Apostol Pavel și, după el, Sf. Ioan Gură de Aur cu deosebire, compară adesea comunitatea omenească cu un trup care se întregeste prin fiecare mădular, fiecare mădular în parte reprezentînd o persoană omenească. Și așa după cum mădulele unui trup sînt la fel de necesare bunei desfășurări a vieții trupului și, astfel, deplin egale între ele, la fel toți oamenii sînt într-unul egal între ei, la fel îndreptății la viață, ca membrii aceleiași mari familii umane. „De nu vom fi mulți — spune Sf. Ioan Gură de Aur — dintre care unul să fie mină, altul picior, iar un altul vreun alt mădular nu se împlinesc întregul corp. Atunci corpul devine perfect, cînd cu toții vom fi uniți la un loc și vom fi închegați întreolaltă prin dragoste“.

Tot Sf. Ioan Gură de Aur, comentînd rugăciunea domnească, ne arată că Mîntuitorul ne-a învățat să zicem „Tatăl nostru“ nu „Tatăl meu“, pentru ca rugăciunea noastră să fie pentru toți, pentru ca orice om să se uite la interesul tuturor. În felul acesta — continuă Sf. Părinte — El (Iisus) alungă toate dușmăniile și certurile, înăbușă îngimfarea, îndepărtează invidia, distruge toate inegalitățile și deosebirile de condiții și stare dintre oameni, egalîndu-i minunat de frumos. Pe toți oamenii — conchide Sf. Ioan — Dumnezeu îi face deopotrivă de nobili, atunci cînd vrea să se cheme Tatăl tuturor“.

Cît de inumane, cît de hidoase, cît de sălbătice ne apar, în lumina acestor citorva învățături, situații ca acelea în care oamenii sînt prigoniți și uciși, internuțați și schingiuiți, obligați să trăiască în rezervații și să presteze munci istovitoare pentru o plată de nimic, toate acestea pentru că aparțin unei rase considerată „inferioară“. Ne gîndim la țări care se numesc creștine, dar care au făcut din „apartheid“ politică oficială de stat.

După cum știm, „apartheid“ înseamnă „a trăi separat“ și într-adevăr negrii din aceste țări de pildă n-au voie să intre în magazinele rezervate albilor, să călătorească în aceleși autobuze, în aceleși trenuri cu albi, să frecventeze săli de spectacole, restaurante și alte localuri publice în care vin și albi și, ceea ce ni se pare cu totul

strigător la cer, nu le este îngăduit să intre în aceeași biserică în care merg și albi. Este vorba de țări ca Republica Sud-Africană, unde mai puțin de 3 milioane și jumătate de albi dispun de peste 13 milioane de negri băștinași, care sînt judecați și condamnați după bunul plac la moarte sau la închisoare pe viață, fiindu-ne cunoscut recentul proces de la Pretoria împotriva a 35 patrioți din Africa de sud-vest; Rhodesia, unde, de asemenea, o mină de urmași ai coloniștilor europeni stăpînesc peste 4 milioane de africani și unde patrioții sînt spînzurați în condiții nedemne chiar și de Evul Mediu; Angola, Mozambic și alte colonii portugheze unde se practică aceeași discriminare rasială etc.

„Practica apartheidului, precum și orice formă de discriminare rasială — se sublinia într-o rezoluție a Conferinței generale a U.N.E.S.C.O. din 1966 — crează o amenințare pentru pacea și securitatea internațională și constituie o crimă contra umanității“. O formă de protest, de solidaritate internațională împotriva acestei „rugini a secolului nostru“, cum pe drept cuvînt s-a spus, o constituie rezoluția Adunării Generale O.N.U. prin care se proclamă ziua de 21 martie „Zi internațională împotriva discriminării rasiale“.

Credincioasă politicii sale de apărare a păcii, libertății și egalității tuturor popoarelor, țara noastră se pronunță cu hotărîre împotriva oricăror forme de discriminare rasială. „Delegația română — declara reprezentantul patriei noastre la ultima sesiune a Adunării Generale O.N.U. — își manifestă profunza îngrijorare și condamnă cu toată tăria practica discriminării rasiale și a apartheidului în Republica Sud-Africană, în teritoriul sub mandat al sud-vestului african, în Rhodesia, Angola, Mozambic, Guineea Portugheză, precum și în alte teritorii“.

Să vestejim, să luptăm deci împotriva unor astfel de rușinoase plăgi, împotriva unor astfel de teorii mincinoase, împotriva unor astfel de practici care strivesc atît de barbar demnitățile omenească. Aceasta cu atît mai mult cu cît ele sînt împotriva adevărului, care, după cum am văzut, ne arată că toți facem parte din aceeași mare familie a speței umane, ceea ce ne obligă la viețuire frățească, în egalitate, în dragoste și pace întreolaltă.

Gh. Papuc

Sf. Grigorie Dialogul

(Urmare din pag. 1)

ori ceea ce pentru unul este de folos, pentru altul este spre pagubă“. Deci, cuvintele învățătorilor trebuie să fie potrivite cu firea ascultătorilor, pentru a se putea potrivi cu nevoile sufletești ale fiecăruia.

Sf. Grigorie Dialogul, prin bogăția învățăturilor morale, prin limpezimea și vigoarea cu care ele sînt exprimate, prin cuprinsul lor moral în deplină concordanță cu învățătura Mîntuitorului, oferă preoților și duhovnicilor un ajutor prețios în activitatea lor pastorală și de propovăduire a cuvîntului dumnezeiesc.

Sf. Grigorie Dialogul a scris și multe cuvîntări la evanghelii, în care arată felul cum trebuie să-și ducă creștinii viața. A mai scris un comentariu la Iov, care a primit numele de Morală, în care se ocupă de probleme de teologie morală creștină.

În domeniul aghiografic sau al vieții sfinților a scris „Dialoguri despre viața și minunile părinților italieni“.

În domeniul liturgic Sf. Grigorie Dialogul a făcut o adaptare a liturghierului roman la condițiile sec. VII și a revizuit cîntarea bisericească rînduind-o pentru ceasurile de zi și de noapte. A mai scris un antifonar și i-a fixat muzica cu ajutorul semnelor muzicale împrumutate din Răsărit. Tot el a introdus în slujba romană cîntarea corală, de aceea se și numește „cîntarea gregoriană“.

În ce privește doctrina, Sf. Grigorie Dialogul urmează învățătura Tradiției. Ca și ceilalți părinți bisericești, el ne arată în opera sa „Morală“, că Hristos, al doilea Adam, este răscum-părătorul și mijlocitorul nostru, care, prin moartea Sa, ne-a împăcat cu Dumnezeu. Mîntuitorul arată fără întrerupere Tatălui întruparea Sa pentru noi; această întrupare este o producere pentru purificarea noastră. Arătîndu-se om, El spală păcatele omului prin intrarea Sa în umanitate. O importanță deosebită acordă Sf. Grigorie Dialogul pocăinței, în care vede calea cea dreaptă care duce la mîntuire. În ce privește căsătoria, arată că ea este indisolubilă. Sf. Grigorie arată că hirotonia unui episcop nu poate fi făcută numai de un singur episcop, ci de mai mulți.

Pentru pacea lumii

Acțiunea iubitorilor de pace din întreaga lume se găsește azi într-un moment deosebit de important și de hotărîtor. Acesta este constituit de faptul că — în condițiile create de intensificarea tot mai accentuată a agresiunii americane asupra poporului vietnamez și de recente amenințări cu folosirea armelor atomice împotriva forțelor patriotice din Vietnamul de Sud — preîntîmpinarea unui război termo-nuclear constituie problema cardinală a vieții internaționale actuale.

Ținînd seamă de condițiile actuale ale vieții internaționale, în interesul cauzei păcii se impun — ca obiective imediate — următoarele:

1) Incetarea imediată și necondiționată a acțiunii agresive asupra Vietnamului;

2) Preîntîmpinarea răspîndirii armelor nucleare. Iar ca măsuri radicale pentru preîntîmpinarea unui război termo-nuclear, se impun:

a) Interzicerea necondiționată a folosirii armelor atomice;

b) Incetarea producției de arme atomice;

c) Lichidarea stocurilor de arme atomice existente.

Astfel stînd lucrurile, este necesar ca forțele păcii să-și intensifice acțiunea în vederea atingerii acestor obiective. Căci necesitatea înlăturării efective și totale a pericolului unui război termo-nuclear este mai presus de orice îndoială. Încă acum zece ani, Prea Fericitul Părinte Justinian, Patriarhul Bisericii noastre Ortodoxe Române, sublinia cu drept cuvînt: „Într-o lume permanent îngrijorată de soarta ei, valorile morale nu mai pot avea un rol esențial în viața oamenilor“ (Apostolat social. În slujba Bisericii și a Patriei. Pilde și îndemnuri pentru cler. București, Tipografia Institutului biblic și de Misiune ortodoxă, p. 365).

Dîndu-și seama de caracterul acut al acestor necesități, Republica Socialistă România manifestă o preocupare constantă pentru soluționarea problemei micșorării și lichidării pericolului unui război termo-nuclear. În spiritul unei consecvențe ferme pe această linie, delegația română participantă la lucrările ce se desfășoară în cadrul Comitetului celor 18 state pentru dezarmare care ținesc spre încheierea unui tratat de neproliferare a armelor nucleare, a prezentat recent (11 martie a.c.) acestui Comitet un document de lucru. Sub formă de amendamente, el cuprinde propuneri de modificări și adăugiri la textul revizuit al proiectului de tratat cu privire la neproliferare. Totodată, se subliniază că valoarea și eficiența unui asemenea tratat depind de măsura în care el răspunde unei serii de cerințe imperioase, care sînt: încadrarea lui organică într-un lanț de măsuri menite să ducă la desființarea armelor nucleare; oferirea pe seama țărilor care renunță la arma atomică, a unor garanții ferme că nu vor fi victimele unui atac cu arme nucleare din partea țărilor care posedă asemenea arme; neîngrădirea folosirii energiei atomice în scopuri pașnice de către toate statele în vederea dezvoltării lor economice; asigurarea unui control eficient în concordanță cu principiile independenței, suveranității și egalității statelor.

Această contribuție a delegației noastre, precum și toate celelalte propuneri pozitive venite din partea altor state, au un *ecou adînc* în sufletele oamenilor din toate continentele globului pămîntesc, de toate rasele, de toate naționalitățile, de cele mai felurite credințe religioase și convingeri politice.

Acest fapt însemnează că în conștiința omenirii de pretutindeni a crescut — în anii din urmă — *ideea solidarității și responsabilității* umane față de problema păcii mondiale. Această idee este cea mai măreață cucerire a spiritului omenesc, precum și chezașia cea mai tare a biruinței finale a ideii de *pace* asupra ideii de război. Căci în lume singura forță de nebiruit este forța morală.

Ori, ecoul profund pe care-l au toate contribuțiile aduse pentru încheierea unui tratat de neproliferare a armelor nucleare, este expresia con-

(Continuare în pag. 4)

Sf. Grigorie face parte din Biserica lui Hristos nedespărțită a primelor șapte veacuri creștine. De altfel întreaga învățătură a Sf. Grigorie Dialogul este ortodoxă.

Sărbătorindu-se atît în Biserica răsăriteană cît și în cea apuseană putem spune că viața și activitatea Sf. Grigorie Dialogul slujește ecumenismului creștin, unității creștinilor în Biserica lui Hristos.

Diacon C. Voicu

Despre patimi

Din câte sînt bune și folositoare pentru mîntuirea noastră, de mare importanță pentru noi este și cunoașterea patimilor care dau tircoale ființei noastre creștinești.

Vorbind despre patimi, vom aduce înainte învățături din cele ce ne-au fost lăsate de către Părinții cei duhovnicești, învățături în care se arată: 1. Ce sînt patimile; 2. care sînt patimile cele mai de căpetenie; 3. ce raport (legătură) este între patimi și ființa noastră; sfîrșind cu 4. pomenirea cîtorva dintre scriitorii duhovnicești de la care ne-au rămas învățături despre patimi. Să le luăm pe rînd.

1. *Ce sînt patimile?* Trebuie să spunem, de la început, că iubitorii de Dumnezeu, care au învățat cu cuvîntul vorbit și cu cel scris despre patimi, au urmărit, prin învățătura lor, mai ales un scop practic, și anume dezbătămintea ființei noastre. De aceea ei n-au stăruit mai cu osebite asupra definirii patimilor. Cu toate acestea, în unele din scrierile Părinților găsim și cuvinte în care se dă răspuns la întrebarea: ce sînt patimile? Sau ce trebuie să înțelegem prin patimă? Răspuns lămurit la o astfel de întrebare ne dă Sf. Maxim Mărturisitorul cînd zice: „Patima este o mișcare a sufletului împotriva firii, fie spre o iubire nerațională, fie spre o ură fără judecată a vreunui lucru, sau din pricina vreunui lucru din cele supuse simțurilor. De pildă e o mișcare spre iubirea nerațională a mîncărilor, sau a femeii, sau a avuției, sau a slavei deșarte, sau a altui lucru din cele supuse simțurilor, sau din pricina acestora. Sau e o mișcare spre ură fără judecată a ceva din cele spuse mai înainte, sau din pricina acestora“.

Ceva mai departe se arată că „păcatul este întrebuintarea greșită a ideilor, căreia îi urmează reaua întrebuintare a lucrurilor“ și că păcatele ne vin prin reaua întrebuintare a puterilor (facultăților) sufletului. Avîndu-le în vedere pe toate acestea, Sf. Maxim Mărturisitorul dă următorul îndemn: „Nu întrebuinta rău ideile, ca să nu fi silit să întrebuintezi rău și lucrurile. Căci de nu păcătuiește cineva mai întii cu mintea, nu va păcătuia nici cu lucrul“.

Din cele amintite din învățăturile Sf. Maxim Mărturisitorul, ca și din altele asemenea, înțelegem că păcatul — ca faptă izolată (singularică) potrivit voii și legii lui Dumnezeu — și patima — ca deprindere rea, statornicită în ființa omenească prin repetarea păcatului — este o formă a răului, ce se arată în reaua întrebuintare a lucrurilor și a înțelesurilor sau a ideilor lor. Dat fiind faptul că viața omului este conștientă, toate manifestările noastre trecînd prin mînte și împlinindu-se prin încuviințarea minții, patima are o formă lăuntrică — reaua întrebuintare a ideilor sau a înțelesurilor lucrurilor și o parte dinafară, arătată în reaua întrebuintare a lucrurilor sau a puterilor ființei omenești, manifestată în fapte sau în cuvinte.

Știînd acum ce sînt patimile, este locul să arătăm care sînt patimile mai de căpetenie, despre care au vorbit și învățat Părinții.

2. *Care sînt patimile?* De Dumnezeu purtătorii Părinții noștri, rîvnitori fiind pentru mîntuirea credincioșilor, au încredințat scrisului unele din gîndurile lor privitoare la patimi, pentru ca cei ce le vor cunoaște să se poată feri de ele, ca de niște piedici în calea mîntuirii. Dintre aceștia, Sfîntul Ioan Casian, în scrierea sa „Despre cele opt gînduri ale răutății“, se ocupă de patimile mai de căpetenie, care sînt următoarele: 1. lăcomia pîntecelui, 2. curvia sau desfrînarea, 3. iubirea de argint prin care se înțelege iubirea de avere în general, 4. mînia, 5. înrîstarea — adică invidia, pizma sau zavistia, 6. trîndăvia sau lenea, 7. slava deșartă și 8. mîndria. De observat că ultimele două patimi — slava deșartă și mîndria — deși sînt tratate ca două patimi diferite, la drept vorbind sînt forme ale aceleiași patimi, ale mîndriei, de aceea unii din scriitorii ascetici numără șapte patimi, iar alții — cum e Sf. Ioan Sinaitul, cel ce a scris Scara — chiar dacă le tratează ca două patimi, arată legătura strînsă dintre ele.

Dintre patimile amintite ca cele mai generale sînt înfățișate iubirea de plăcere (lăcomia pîntecelui și desfrînarea), iubirea de slavă (slava deșartă și mîndria) și iubirea de argint. Acestea toate, sau fiecare în parte, sînt sîrșite pe celelalte patimi; mînia, înrîstarea și trîndăvia, cu toate odrăslirile lor.

După ce am arătat care sînt patimile, este vremea să spunem ceva și despre raportul (legătura) dintre ființa noastră și patimi.

3. *Raportul dintre patimi și ființa creștinului.* Știînd că patimile sînt mișcări ale sufletului împotriva firii, rezultate din reaua întrebuintare a ideilor, a lucrurilor și a puterilor ființei noastre, este ușor să înțelegem că ele sînt potrivnice firii omenești, că nu-și au temeiul în ființa noastră, ci sînt abateri de la rînduiala așezată de Dumnezeu în firea noastră.

Dat fiind faptul că ceea ce îl deosebește mai cu seamă pe om de celelalte ființe de pe pămînt este puterea sa gînditoare, adică rațiunea sau mintea, se înțelege de la sine că patimile sînt neraționale sau fără de minte, în înțelesul că mintea nu este în rostul și la locul ei cînd patimile sînt lucrătoare în om, ci numai cînd le stă împotriva.

Dacă pentru animale lipsa rațiunii este un lucru firesc, pentru om a lucra fără rațiune (fără minte) este lucru înjositor, căci, într-un caz ca acesta el se leapădă de ceea ce are mai bun în ființa sa. De aceea și patimile sînt înjositoare pentru un credincios, degradîndu-l, coborîndu-l la starea ființelor iraționale (fără minte). Pentru acest motiv, patimile, fiind străine ființei omenești, apar în gîndirea cea dreaptă ca niște „adausuri“ nefirești.

Patimile mai sînt prezentate, apoi, și ca niște lanțuri, care îngrădesc libertatea, ca niște fiare stricătoare, care primejdiesc viața, sau ca un întuneric, care oprește mintea de la adevărata cunoaștere.

Astfel privind patimile, cugetătorii de Dumnezeu ne îndeamnă să ne curățim de ele, iar Sf. noastră Biserică, prin rînduiele ei de slujbă, ne ajută în rugăciune către Dumnezeu pentru a primi de la El darul și puterea de a ne slobozi de sub stăpînirea patimilor și a tot felul de înțînăciune, prin care sufletul iese din starea ce i-a fost rînduită dintru început și se face nevrednic de împreună viețuire cu Dumnezeu.

4. *Scriitorii duhovnicești care au scris despre patimi.*

Dintre scriitorii care au scris despre patimi, amintim pe Evagrie Monahul, Sfîntul Ioan Casian, Sf. Vasile cel Mare, Sf. Marcu Ascetul, Sf. Ioan Scărarul, Sfîntul Maxim Mărturisitorul și, într-un fel sau altul, toți Sf. Părinți, care vădesc și combat toate relele ce întinează viața noastră.

Cunoscînd deci câte ceva despre patimi, știînd că ele sapă la sănătatea ființei noastre sufletești și trupești, să luptăm împotriva lor, ca împotriva a tot ce stă în calea înaintării noastre spre cele bune și de adevărat folos, nouă și semenilor noștri.

Ierod. T. Părăianu

Pentru pacea lumii

(Urmare din pag. 3)

creță și convingătoare a solidarității morale a oamenilor din lumea întreagă. Această solidaritate sporește unitatea de acțiune pentru pace și încrederea fermă în biruința deplină a acestei cauze nobile.

Interzicerea necondiționată a folosirii armelor nucleare, încetarea producției lor și lichidarea stocurilor existente ar duce la restabilirea încrederii în viața internațională, la înlăturarea primejdiei izbucnirii prin surprindere a unui război termonuclear, la înlăturarea neliniștii ce stăpînește azi sufletele oamenilor, la realizarea unui climat prielnic colaborării pentru binele uman general. Pe lîngă aceasta, sumele degajate ar putea mijloci ridicarea rapidă a țărilor respective din starea lor de țări slab dezvoltate.

Toate acestea ar constitui un act de înaltă valoare morală, care ar dovedi în chip grăitor că omenirea este stăpînită de convingerea fermă a triumfului ideii de pace asupra ideii de război. Ar fi un răspuns meritat dat năzuințelor tuturor oamenilor iubitori de pace de pretutindeni, care ar deschide o cale largă spre făurirea mult visatei *epoci de aur a păcii* pentru întreaga omenire, adică așezarea în lume a unei păci adînc stătătoare, bazată pe încredere, colaborare și frăție între toate popoarele pămîntului.

În vederea realizării acestui deziderat vital și măreț, este nevoie ca opinia publică mondială să exercite o influență mai puternică și mai decisivă asupra guvernelor și asupra Organizației Națiunilor Unite. În concret, se impune o manifestare mai hotărîtă a voinței sale de pace, acțiuni mai ferme și mai susținute pentru pace.

În acest scop, este necesară cîștigarea integrală a tuturor sufletelor de partea acestei probleme vitale pentru soarta omenirii întregi. În realizarea acestei stări sufletești, creștinii de pretutindeni au o mare îndatorire: aceea de a face cît mai viu și mai rodnic mesajul Mîntuitorului

Gînduri la Sfintele Evanghelii

Duminica I-a din post — a Ortodoxiei
Evanghelia: Ioan 1, 43—52; Apostolul: Evrei 11, 24—26; 32—40

PREJUDECATA ȘI ÎNTELEPCIUNE

„Din Nazaret poate fi ceva bun?“
(I Ioan 1, 47).

Prejudecata este păcatul moral și social, deopotrivă, de pe urma căruia s-au abătut și se abat atîtea rele asupra insului și a societății.

În acest păcat a căzut Sanherib, împăratul Asirienilor, ai cărui soli au strigat în fața Ierusalimului: „Cine este între toți dumnezeii pămîntului, care să fi scos pămînturile lor din mîna mea?“ (Impărați 18, 35). Puterea Domnului I-a întors acasă, însă, cu oastea distrusă la Ninive, unde-l așteptau, ca să-l ucidă, proprii săi fii (Ibid. 19, 35, 37).

Prejudecata i-a împietrit pe fariseii de pe vremea Mîntuitorului, ca să spună: „Noi știm că Moisi a grăit cu Dumnezeu, iar pe acesta nu-l știm de unde este!“ (Ioan 9, 29). Au căzut și au rămas prin aceasta sub osînda Lui: „De ați fi orbi, n-ați avea păcat. Acum însă ziceți: Noi vedem. De aceea păcatul vostru rămîne!“ (Ibid. v. 41).

Prejudecata l-a aprins în minie, pentru un moment, pe Neeman Sirianul cînd l-a trimis proorocul Elisei, să se spele în Iordan, pentru a se curăți de lepră: „Au doară nu sînt mai bune Avana și Farfar, apele Damascului, decît Iordanul și toate apele lui Israel?“ (IV Impărați 5, 12). S-a plecat, însă, la *sfatul înțelepciunii*: „Și s-a pogorit Neeman și s-a afundat în Iordan de șapte ori, după zisa lui Elisei, și s-a făcut trupul lui ca trupul unui prunc mic și s-a curățit“ (Ibid. 14).

Tot prejudecata l-a poticnit, o clipă, pe Nata-nael, din sfînta evanghelie de azi: „Din Nazaret poate fi ceva bun?“ (Ioan 1, 47). Urmînd, însă, și el aceleiași *înțelepciuni*, exprimată prin cuvintele lui Filip: „Vino și vezi!“, a ajuns la mărțurisirea adevărului: „Rabi, tu ești Fiul lui Dumnezeu!“ (Ibid. 50).

Căci din înțelepciune „iese cunoștința și știința“ (Pilde 2, 6).

Ea este leacul de totdeauna împotriva prejudecății, ale cărei întunecimi le străpunge și le risipește.

„Căile ei sînt căi bune și toate cărările ei cu pace!“ (Ibid. 3, 17—18). Pr. Zosim Oancea

MARELE SUFLET STRĂBUN

*Cu ecouri limpezi, line
Ingerul dornic de bine,
Se coboară-n fiecine,
Inger pașnic, inger bun,
Marele suflet străbun.*

*Cu chip de blîndă făptură,
Legănat din gură-n gură
Ne îndeamnă să fim harnici,
Ne cheamă să fim puternici,
Și ne face mai puternici
Și din ce în ce mai buni,
Marele suflet străbun.*

Pr. I. Gh. Ivanciuc

de a trăi în pace și de a zidi pacea pînă la marginile pămîntului. În această direcție, ei au să strecoare în sufletele tuturor oamenilor convingerea următoare: „Războaiele nu au adus niciodată soluții definitive, ci numai au generat nemulțumiri, tendințe revanșarde, — deci cauze pentru alte măceluri“ (Prea Fericitul Părinte Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Op. cit. p. 366).

În acest sens, sînt pline de îndemn și avînt pentru noi cuvintele adresate recent — de către înalta ocîrmuire de stat — tuturor conducătorilor cultelor religioase de la noi: „Dv. puteți aduce o contribuție în susținerea politicii externe a statului nostru, de colaborare între popoare, de încetare a agresiunii și bombardamentelor în Vietnam, pentru a lăsa poporul vietnamez să-și hotărască singur soarta“. De asemenea: „Noi am dori — și ne exprimăm convingerea — că dv. ca și pînă acum, veți susține această activitate politică atît în țară cît și în relațiile pe care le aveți cu alte culte din străinătate“.

Drept aceea, să nu uităm că pacea — cea mai înaltă năzuință a omenirii — cere ca preotul să-i aducă o contribuție mereu sporită. Căci în munca grea, dar sfîntă a zidirii depline a păcii pe pămînt, el nu poate precupeți nici o jertfă!...

C. Sirbu